

Издаје сваке
недеље.

ЗА СВЕ СРПСКЕ КРА-
ЈЕВЕ СТАЈЕ НА ГОД.
60 ГР. ИЛИ 6 ФОР. НА
ПО ГОД. 30 ГР. ИЛИ
3 ФОР. НА ТРИ МЕС.
15 ГР. ИЛИ 1 ФОР. И
50 НОВ.

ПРЕТПЛАТА СЕ ШАЉЕ
НАПРЕД УРЕДНИШТВУ.
УРЕДНИШТВО ЈЕ У ВО-
ГОСЛОВИЈИ.

СИОН

НЕПЛАЌЕНА ПИСМА ОД
ПЕРЕДОВНИХ ДОПИС-
НИКА НЕ ПРИМАЈУ СЕ.

ЛИСТ ЗА СВЕШТЕНИКЕ, ВАСПИТАТЕЉЕ И РОДИТЕЉЕ.

Издаје и уређује проф. БОГОСЛ. АРХИМ. НЕСТОР.

Б Е С Е Д А

приликом светковине 6. Априла, 1874. г. због предаје градова¹⁾

Зора сунце води, цвет је плода мати.
Мис'о дело рађа, дело успех прати. (Ј. В.)

Сваки народ политичког биђа има на страницама своје историје понеке дане златним словима записане; успомена о тим данима, дубоко је у срца верних синова сваког појединог народа урезана; народ с' патриотском жељом сећа се тих дана, радосно их очекује и весело пропраћа. И заиста, ако се ма чим може измерити истинска љубав на спрам своје домовине: то, поред осталих грађанских врлина, најпоузданије мерило-јест она љубав и одушевљење с' којом народ дочекује такве дане, који су као значајни записани у његовој повестници. Част, и поштовање основачима ове свечаности! Овом установом доказали су, да им је драга успомена оног дана, кад се после толико десетака тужних и чемерних година — опет на бедемима ове тврдиње прекрсти српски војник, и залелеја се српска тробојка — украшена частним врстом; доказали су, да љубе своју домовину — оно земљиште, гди

¹⁾ Говорио у Ружици цркви Ж. Јовичић, свешт. и професор Гимназије.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

мирно почивају њихови дедови и очеви, који крвљу својом — сваку стопу земље у овој тврдињи и околини њеној залише.

Да, успомена предаје градова драга је сваком Србину; та успомена прелазиће с' колена на колено докле год траје Србина и његове повеснице. При овој свечаности, у ђуку србиновом вазда ће се заблистати суза радости — сједињена с' жалосним сећањем — о великом мужу и првом српском грађанину, који прибави народу свом значајну слободу. Мир праху великог кнеза Михајла! Он је радио за слободу српску; он је радио, и много урадио; прокрчио је пут којим треба ићи те да се до праве слободе дође. *Пођимо дакле с' љубављу на предстојећи нам подвиг.*

Желимо ли да мам сијне потпуна слобода, ишту се од нас велике мисли и велика дела; желимо ли да своју слободу и политичку независност очувамо и још већу нашем потомству стечемо и прибавимо; желимо ли да будемо чувени и виђени у светској повестници, треба да нам буде све девиза: љубав својој домовини, љубав свом владоцу, поштовање закона земаљских и св. наше вере. Ако нема тога, узаман су наше жеље. Да народ изгубљену слободу опет поврати, или је изнова стече, тражу се велике жртве, многа крвца треба да земљу ороси. Али и добивена слобода хоће своје гајење, — она тражи своју негу; јер пословица вели: „*да је лакше стећи но сачувати.*“ Злоба, завист, себичност, лењост — то су кћери пакла; оне руше и раздиру народе! Где оне царују, ту се понор смеши, јер му оне жртву спремају!...

Жалосна је судба оног народа где искренности није, и где ласкање пред сујетом са прекрштеним рукама клечи. Бегајмо, драга браћо, од ове ниске страсти; света истина нек ласкање замени; где се искрена брацка реч чује, ту се и јавно и тајно зло утамањује. Света наша вера, — наш закон не треба да су нам празне речи; јер, где ова важна чињеница, *само* ради једне голе форме суштаствује, ту морал пада, а пад морала, јесте не исцрпљиви извор разноврсних зала.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
В
Л
И
О
Т
Е
К
А

WWW.UNILIB.RS

Мрска завист, нек је далеко од нас; јер, завидећи напретку свог брата, свог ближњег, зар му тиме не копамо јаму? Чинимо ли тако, зар имамо права не надати се, да нам се оном мером врати којом смо и узајмили? Златна слога, брацка љубав и искрено обавештење, узвишава народ, — а неслога, мржња, и неискреност, жалостна је прта сваког народа, а нарочито оног народа, који је тек у пунољку свог развијња.

Да се какав велики посо' сврши; да један народ до жељене мете дође, и оствари оне мисли и дела, која га великој и сјајној будућности воде, први је услов: да млађи старијега слуша; да старији млађега за ту послушност пази. Где се овако ради; где се поштен рад и племените тежње ногама не газе; где се драговољне жртве на олтар своје домовине приносе; где брацка слога сва срца сагрева; где раздор, неслога — не шире своје гране; где се најпре зида, па после тек руши оно што је трошно, благо оном народу! Он ће, на ма и спорим кораком остварити своју намеру, *јер се сила божја у немоћи јавља.*

Ми празнујемо, драга браћо, овај значајан дан у српској повесници; наша су срца пуна задовољства. Али при помисли: да су гробови наших Неманића, наших Душана још у рошћу — обузимље нас језа. У Призрену, Сарајеву, Мостару, Охриду и многим крајевима где овејани Србин живи, туђин се још тамо шири. Но велики је Бог, у чијим је рукама судба народа; његово око бди; — није далек час, кад ће и наша суза радости канут на гроб Душанов, само нек нас брацка љубав, слога, и одушевљење прати.

Свемогући Боже! као што је Дух твој лебдио над младим царем Давидом, милостив буди, нек лебди и над помазаником Србије! загреј твојом очинском љубављу срце србиново, задахни га још већом љубављу наспрам своје домовине. Амин.

Историјски развитак српске цркве

(НАСТАВАК.)

Пошто патријашество српско би са свим укинуто и Грци фанаријоте, овладаше српском црквом, онда и народно уздање у своје црквенске великодостојнике охладне, а манастири с калуђерима, почеше играти главну улогу у политичким и црквеним пословима у Србији. Значај њихов, постаде још већи, кад јепископи — Грци, почеше глобити свештенство и народ, цедећи из њега, што-но веле, и последњу кап крви.

Код оваквога стања ствари и управа црквена, није могла бити боља од Турске. Особито пред устанак, зла су се тако била умложила, да је народ српски, осуђен на систематичко глобљење, тиранисање и изтезање, изазван био, да се оружаном руком брани од нападача. Па и после, докле год кнез Милош није сасвим ослободио Србију, — дотле су све једнако доходци владика расли и мложили се. Само за исплату дуга цариградском патријару, који су дуговале српске јепаркије, и који је износио 137.433 гроша, српски јепископи скупљали су од народа сваке године по 20.000 гроша и не престано су ту суму увећавали, тако, да је она могла најпосле доћи до невероватних цифара. Осем тога, они су сваке године ударали данак на манастире, цркве и духовна лица у Србији. Даље, они су наплаћивали неодређене таксе за рукополагање свештеника и за допуштање брака. Шта више, они су одређивали у своју корист и неки део наследства свештеника, своје јепаркије. Најзад, за издржање свега духовенства, народ је плаћао тако звану *димницу*. Приходи свештенички били су ништавни наспрам прихода јепископа. Но данак, који су владике узимале од свештеника, падао је опет на терет народу, јер су свештеници морали од народа накнадити своју штету, коју су им чинили јепископи. Српски свештеници, угњетени грчким владикама, а немајући никаквог образовања, нису се ни у чему разликовали од осталих Срба, нити су имали других срестава за живот, него то што им је

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
В
Л
И
О
Т
Е
К
А

народ давао. А народ им је давао нешто у натури, а нешто у новцу; количина тога давања, одређена је била само обичајем. Кнез Милош је уредио приходе свештенства и свео у извесне границе (18. Фебр. 1821. г.). Уредбу о томе, потписали су осем кнеза Милоша још и јепископ ужички Мелентије Никшић и архимандрит *враћевинички Мелентије Павловић*,¹⁾ који је доцније био јепископ шабачки.

Одредивши приходе свештенству, који су узимати од народа за разне потребе, кнез Милош постарао се још и о томе, да систематиче плату јепископима српским, како би тиме олакшао народу и свештенству, од којих су владике троструко наплаћивали. У тој цељи он још у Јануару 1823. г. пошље нарочити распис архирејима, којим их позива, да у договору с њима одреди плату владикама. „Да би се стало на пут — вели се у том распису — разним злоупотребама јепископа, о којима сведоче жалбе нашег свештенства, поднешене мојој канцеларији, ја сам нашао за добро посаветовати се с народном скупштином од 13. и 14. Децембра прошле год, о архирејским приходима. На тој скупштини, сви су једногласно решили, да се архијерејима овог пашалука на место досадашњих димница и других дација, одреди: 1. стална годишња плата од 18000 гр. или 1500 гр. месечно; 2. за рукополагање свештеника 50 гр., 3. за антиминос и плаштаницу 12 гроша, а за освећење црве 100 гроша; 4. кад ар-

¹⁾ Владикама је одређено било од сваког манастира по 25. гр. год. а од сваке црве $12\frac{1}{2}$. За рукополагање свештеника 100 гр; мирје од сваке куће годишње по 6 пара; димница 1 гр. и 4 пар. Свештеницима је било одређено: за крштење $12\frac{1}{2}$ гр. и од кума 10 пара; За опело деце мање од 7 година 2 гр.; За масла 3 гр.; За велику молитву 1 грош, а за малу 20 пара; За свећење водике 12 гроша; За венчање 1. гр. другог и трећег 2 гроша. Осим тога, свака пореска глава, дужна је била давати свештенству годишње 12 ока жита, то по селима, а по варошима $12\frac{1}{2}$ гроша. Све ове дације најпре је купило духовенство, али је Милош после наредио, да то купе земаљске власти. „Србија и Русија“ Н. Попова. стр. 136.

хијереј присуствују на опелу свештеника или простог хришћанина, то ће добити онолико, колико се погоди са родбином покојника; 5, продаја парохија свештеницима, наплаћивање димнице и мирије, долази у државну касу; а давање парохија под закуп, уништава се сасвим; 6, дуг који су дужни платити наши архијереји светој вселенској цркви, наше правителство прима на себе, и исплаћиваће из својих прихода по договору с патријархом; 7, приходи од печата, који архијереји дају протама, те ови потврђују сведошбе свадбене, да се даду њима за њихов труд; 8, архијереји, дужни су пристојно издржавати своје протосингеле, архиђаконе и секретаре из својих сопствених прихода и 9, београдски, архијепископ, који станује у Београду, самном и са честитим везиром, на услед тога има већих трошкова, него епископ *ужички*, добија ће од мене и од мојих потомака додатак годишње од 2000 гр. Одређујући ове приходе архијерејима — продужује даље распис — ми им не забрањујемо да примају и добровољне прилоге... и молимо их да што чешће походе своје епархије, ради поуке свештенства и народа“....

Милош је држао, да ће на ово оба архијереја српска пристати, јер су тада у том звању били људи довољно образовани и ревносни у свом послу, али се јако преварио. Архијереји српски не само што не присташе на предлог његов, него се шта више почну још жалити цариградском патријару и митрополиту аустријских Срба Стратимировићу. После дуге борбе и препирке кнез Милош је морао поустити. 2. Јануара 1825. год. буде повраћено архијерејима право, да наплаћују димницу и мирију, а за црвене требе, по договору с депутатима духовенства обојих јепаркија, одређена је била нова тарифа, која се у осталом мало разликовала од прве.¹⁾

¹⁾ Разлика је била у овоме: за опело сасвим сиромашних људи, није се плаћало ништа; но за масла кнезовима и богатим трговцима, плаћало се по 6 гроша; за вел. молитву 2 гроша; додато је било за

Али од свега, највише се Милош бринуо о мирском духовенству — поповима, које је био побудио, да приме учешће у народном образовању. А да би и сами свештеници били људи спремни за свој учитељски позив, он у договору с тадашњим митрополитом *Петром* и скупштином, која је о Духовима 1836. године држана у Крагујевцу, изда закон, да се училиште богословско при митрополиту подигне, у коме ће се младеж српска спремати са свештенике и учитеље народне²⁾. На тој истој скуштини, која је држана у здању „управителног совјета,“ обнародован је и нацрт духовних власти у Србији. А код митрополита беше заведена конзисторија као највиши црквени суд, са четири члана свештеничког чина и једнога секретара, грађанског чина³⁾. Доцније, уређена је била и апелаторијска конзисторија, као највећа духовна инштанција у Србији.

(НАСТАВИТЕ СЕ).

Папство и његова централизација.

(НАСТАВАК).

Да не идемо у стара времена доста нам је споменути из новог доба министре Помбала, Гедела, Ришељуа, Мазарина, Шоазеља, Лопковића, Кауница, Метерниха које су многи сувремени хвалили и узор-дипломате сматрали али данас је пала завеса, и они пред пеустрашљивим, непристрасним оком историје изгледају онако као што мора изгледати сваки човек с кога се скине незаслужени накит. Наш задатак није да оцењујемо дела Бизмаркова, јер нити смо за то дорасли нити

спомен мртвих: четрдесетодневно 20 пара, на по године 1 грош, а на годину 20 пара. Архијерејима је највише било стало за димницом, од које су они добијали годишње до 30.000 гроша. „Србија и Русија“ Н. Попова, св. I. сир. 164—165,

²⁾ „Православље“ св. I. за Јануар 1871. г. чл. „Нацрт духов. развитка у кнеж. Србији,“ стр. 8.

³⁾ „Србија и Русија,“ Н. Попова. св. II. стр. 130.

нам је од користи; доста нам је рећи да га сувремена историја зове *жељезни човек*; да је он усавршио политику чувеног Махијавела, и да је у подпуном сјају деветнајестог столећа пред лицем просвећене Европе прогласио „сила ствара право,“ а то ће рећи, „који је јачи, онај и старији“!! —

Ми овде споменусмо мимогред Бизмарка, сада га остављамо на миру и с' њиме се лепо растављамо пуштајући га пресуди неумитне историје.

Сада треба да се бавимо папством и његовом централизацијом; предмет је огroman, обим овога листа не допушта нам, да се пустимо у потанко разлагање овог важног и заплетеног питања; зато ћемо се зауставити на неколико папа и током историчким пропратити почетак, развитак, и крај њихове централизације. У овом предмету отворено исповедамо да нас не руководи никаква страст, него само жеља, да докажемо да су данашња јадиковања ултрамонтанизма на Бизмарка неумесна, да немају никакве цели, ван да заварају кога глупака и у своју мрежу уплету.

Христос наш спас, који је у предсказано време дошао с неба на земљу и толико понизио сам себе, да је наше самртно тело и нашу душу придружио своје божанству и родио се начином ванредним од деве Марије, целим својим животом јасно је засведочио, да он не воли богатство и да не беше дошао да царује над овим светом, као што мишљаху заслепљени Јудеји, но само да спасе грешно потомство Адамово. Кад наступи време, да Христос започне своје дело апостолско, он и ако је вршио све дужности грађанске и подложен био свом светском владару, ипак бирајући дванаест ученика не упита светског владара, које ће изабрати, него их он сам позва и то из најнижега сталежа; не хте за ученике људе мудре и богате, но неуке и убоге и тиме јавно даде разумети, да наука коју су после његова васкрснућа апостоли проповедали не беше њихова наука, него наука и одкровење Христово. Апостоли о посланству Христовом по-

сумњали су више пута све до васкрсења његова, и подпуно се убедеше онда, када Христос позва неверног Тому, да стави своје прсти у шупљине његових ранā. Христос пре одласка са земље на небо рече својим ученицима: Даде ми се свака власт на небу и на земљи: идите дакле и научите све народе, крстећи их ва име Оца и Сина и св. Духа, учећи их, да све држе што сам вама заповедао¹⁾.

На другом месту вели Христос апостолима: „идите и проповедајте и где не будете примљени отресите и праšину с ваше обуће и бегајте у другу земљу.“ Христос као Бог предсказао је апостолима сву судбу своје цркве, предочио им прогонства на која ће наићи и раздор, који ће настати у његовом стаду. „На мојсијеву столицу (вели он) сешће књижевници и фарисеји; све дакле што вам реку да држите, држите и творите; али што они чине не чините, јер говоре а не чине; него вежу бремена тешка и несносна за ношење, и товари их на плећа људска; а прстом својим не ће да их прихвате“²⁾.

У овим христовим речима образовано је цело немарљиво високо свештенство старог и новог завета. Апостоли задахнути и просвећени духом светим сложено се прихватише свога ванреднога посланства, разделише међу собом покрајине и стадоше проповедати народима Христа распетог. Шта су апостоли радили, види се из њихових дела: шта су претрпели и на какав одпор наишли, очитују нам њихове посланице а особито посланице светог Павла. Апостоли, и ако су били лично непогрешљиви, ипак су се често скупљали и договарали о важним стварима црквава. Колико су се пути сабрали, није нам јасно; али велики њихов састанак и васеленски први сабор, који су у Јерусалиму држали 51. године п. Хр. не да се опроврћи.

Повод овом сабору дадоше неки од јереси фарисејске

¹⁾ Матеј гл. XXVIII... 18. 19. 20.

²⁾ Матеј гл. 23.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

захтевајући, да се незнабошци обрезају пре него што би се крстили и *старешине* сабраше се да извиде ову реч (питање), и по дугом договарању и разним молитвама, апостол Петар диже и се рече: „Дух свети и ми нађе за добро, да никаквих тегиба више не мећемо на вас, осим ових потребних: да се чувате од прилога идолских и од крви и од удављенога и од курварства, и што не ћете да се чини вама, не чините другима“¹⁾.

У овоме сабору, у коме је Петар почасно председавао, разуме се да је сваки члан слободно своје мњење исказивао а то нам сведочи и св. апостол Јаков, захтевајући да се незнабошцима не намеће други јарам осим горе поменутога. Из дела овога сабра, као и из целога новог завета бистро се види, да су апостоли међу собом били равни и да су познавали за поглавара цркве само Христа. Овај закључак потврђује нам и укор, који Христос даде матери синова зеведеови, а Матеј вели: Највећи између вас да вам буде слуга¹⁾. Који надаље жели сведочанства о овом предмету, наћиће их код светога Павла.

(НАСТАВИТЕ СЕ).

Разговор с децом о вери и моралу хришћанскоме.

10. Крштење Исуса Христа.

(ПРОДУЖЕЊЕ).

У оно време кад Јован проповедаше на обали јорданској и у знак будућег очишћења од грехова кршћаваше оне, који му исповедаху своје грехе, — дође к њему и Исус, захтевајући да га крсти. Као безгрешан, он није имао нужде да се крсти, али је и пак желио да се крсти у знак *посвећења* на своју службу, што је значило примити *помазање* од Бога.

Може се лако мислити, да Јован није до сад видео Исуса, али се не да предпологати да није чуо о њему и да није израније знао о оним чудним догађајима у Назарету и Витлејему; јер он беше и рођак Исусов. Осем тога Јован је боље од других био спреман и срцем и појмом да дочека Спаситеља, па зато га је појав Исусов

¹⁾ Дела апостолска гл. 15... 28. 29.

могао poraziti više nego li ostale.. Он види Исуса пред собом.. али још незна одсечно да ли је то прави Месија, — да ли је то *Онај*, о коме су писали пророци; па с тога и двоуми да ли он има право да га крсти *крштењем посвећења*? Њему беше потребан нарочити знак од Бога. Но у исто време он *осети*, да тај човек стоји више од њега, да је он потпуно свет и пресвет, те да с тога нема нужде да га крсти крштењем *покајања*. Шта више Јован осећа да би њему самом требало крстити се од њега, па зато се одриче да крсти Исуса. „Ја треба да се крстим од тебе, а не ти од мене — говораше Јован.

Но Исус је морао крстити се у знак *посвећења*, јер такав беше ред, који је установљен од Бога; па нарушити тај ред, то би било толико, колико погизати *правду*. С тога Исус и рече Јовану: „*Остави сад, јер тако нам треба испунити сваку правду*. — Јован се покори речи Исусовој и кад га кршћаше, отворише му се небеса и виде Духа божијега, где силази као голуб и дође на њега, но и глас с неба, који говори: „*Ово је син мој љубазни, који је по мојој вољи*.“

Кад ово Јован виде, он потпуно сазнаде, да Исус јесте *Месија*, и прави син божији, преко кога долази милост божија међу људе. Јован сад тек узнаде *Оног*, за чији је долазак тако дуго спремао и подготављавао људе. И пошто се овај дан очито јавила пресвета Троица, јер син божији кршћава се у Јордану, глас *Очев* сведочи о њему као о свом сину, а Дух свети у виду голуба јављењем својим потврђује речи *Очине*; то се овај дан и назива у цркви нашој „*Богојављењем*.“

Протоколи седнице петербуршког друштва.

(СВРШЕТАК).

П р е г л е д

догматичких и главних обредних разлика, којима се разликује западна црква од источне.

І. Догматичке разлике.

Како учи и верује источна црква. | Како учи и верује западна црква.

О цркви и њеном поглавару.

Једини је Христос глава цркве. Ако се и називљу Архијереји, који управљају црквом, поглаварима исте: ово треба разумети тако,

Римски јерископ *наследник је светог Петра*, који је био књаз апостола; он је *средсреда црквеног јединства*, и глава цркве; као

да су они чувари Христове цркве (местобљуститељи), и то сваки у својој области, и да су то засебни поглавари. А пастирена-челник јесте И. Христос.

Првенство, које је дато папи и римској цркви, било је *првенство чести* (*primus inter pares*), и није било основано на божанственом праву (т. ј. није било *de jure divino*), већ једино по грађанској важности Рима, као „престолне вароши.“ Кад се оделила западна црква од источне, исто првенство чести дато је цариградском патријару, који је после римског био најстарији од осталих јерарха. Само васионска црква коју репрезентирају јепископи јесте непогрешима чуватељка, и она има право тумачити св. веру.

васионски јепископ (*episcopus ecclesiae universalis*), црквена власт усредсређена је у његовим рукама (*plenitudo potestatis ecclesiasticae*), и није погрешљив у делима вере.

Видљиво поглаварство установио је у цркви сâм И. Христос, и то се тврди еванђелским изрекама.

О светом Духу.

Дух свети од вечности прои-ходи од јединог Оца, као из извора и начела божанства. Њега шаље у свет Син божји.

Дух свети не произлази само од једног Бога Оца, но и од Сина Божјег (*filioque*).

О пресветој Деви Марији.

Праотачански грех прешао је на сво потомство Адамово, тако, да ни један, који је рођен на свет, није слободан од тог греха.

С тога и пресвета Дева Марија *не може се изузети од овог греха* по свом зачећу и рођењу; но доцније очишћена је од овог греха С. Духом.

Блажена Дева Марија, по нарочитој благодети свемогућег Бога, и ради заслуга И. Христа, спаситеља рода човечанског, *са свим је изузета од првородног греха* у самом тренутку њеног зачећа.

О добрим делима.

Да би се човек потпуно оправдао помоћу благодати божје нужно је да покрај усрдне вере, чини и добра дела; но будући је оправдан благодаћу, човек не може ни вером ни добрим делима без благодати задобити себи заслуге пред Богом.

Човек, кад је оправдан, може чинити више добрих дела но што тражи закон божији, те тако може имати сувишак заслуга пред Богом, но што му треба за спасење.

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

О греху.

Под условом вере и срдечног кајања, човек тајном покајања добија опроштење грехова, чиме се ослобођава како од греха, тако и од казни чрез благодет Христову, која га одкупљује од греха.

Човек, добијајући тајном кајања опроштај грехова, мора и сам трпити времено наказање за своје грехове, и тим *принети удовлетворење* (catis factio) небесном правосуђу — или овди на земљи, или за гробом.

Ово наказање може се грешнику у блажити од *сувишка заслуга* И. Христа и његових светеља, т. ј. *индулгенцијом*.

О загробном животу.

Душе умрлих, находе се после смрти у неком прелазном стању. Док се налазе у таком стању, оне уживају привремено благовање с погледом на своје задуге или онајају муке, ако предвиђају, да ће бити осуђени. И ово ће трајати до последњег суда. Ако се находе у последњем стању, т. ј. у мукама, молитве пркве и безкрвна жртва, т. ј. служба за у покој душе, могу олакшати то њихово мучно стање.

Ко није на земљи потпуно загладио своје грехе, тај после смрти прелази у *чистилиште*, у ком задовољава правосудство божје за учињене грехе трплењем привремених казни. У осталом, од ових казни могу се душе умрлих и ослободити, али кад се купи *индулгенција* за готове новце — (*опроштајница грехова*).

Разлике каноничке и обредне.

О символу вере.

Символ Никео — Цариградски, сходно 7-м правилу трећег васионског сабора, да остане на свагда непроменљив, и да буде образац вере. Западна црква придодала је осмом члану: да *Дух свети исходи и од Оца* — *филокије*, а то се ни уколико неслаже са оним тумачењем св. отаца, који веле: да Дух св. само од оца исходи.

Осми члан Никео-Цариградског Символа вере, треба читати с додатком: *филокије*-и од Сина, па ма да је овај додатая у доцније време примила западна црква.

О тајни крштења.

Православна црква не одриче силу и важност св. крштења, које се свршава обливањем или кроплењем водом; али у исто време сматра, да су то биле искључици у прастарој цркви. Општим и правилним начином, треба свршавати св. крштење *трикратним погружавањем младенца.*

Тајна св. крштења може се свршавати и обливањем и погружавањем младенца у воду; али у пракци црквеној, *предоставља се обливање погружавању.*

О тајни Миропомазања.

1., Тајну миропомазања могу свршавати и јепископи и свештеници.

2., Тајна миропомазања свршава се одма по крштењу, дакле и над младенцима треба ову тајну свршавати.

3. Видљиву припадност тајне миропомазања састављају: 1. св. миро, освећено јепископима, 2., речи које се изговарају: *печать дара Дѣха сватаго*, и 3., *крестообразно* — (унакрсно) помазивање чела, очију, ноздрва, ушију, уста, груди, руку и ногу крштавајућег се.

1., Тајну миропомазања може свршити *само јепископ.*

2. Тајну миропомазања не треба свршавати *одма после крштења младенца*, већ после неколико година кад се крштени ма колико поучи у хришћанској вери.

3. Јепископ, свршавајући тајну миропомазања, *меће на мирошмазујућег руке*, и правећи на његовом челу крст светим миром говори: *знаменујем те крсним знаком, и утврђујем те миром спасења ва име оца, и сина и светога духа амин.*

О тајни св. причешћа (евхаристији).

1.) У овој тајни употребљава се *кисели лебав.*

2., Претварање св. дарова у тело и крв Христову свршава се молитвом, у којој се призивље св. Дух на предложене дарове, и то у оно време кад се произносе речи: *сотвори ѱвш хлѣв сей честиов тѣло христа твоегш* и т. д.

3., И духовна и световна лица треба да се причешћују *под обо-*

1. Тајну причешћа треба свршавати на пресном хлебу.

2. Претварање хлеба и вина у тело и крв Христову свршава се, кад се изговарају речи: *сие есть тѣло мое, сја есть кровь моя*, јер је те речи Христос на тајној вечери изговорио.

3. Само свештенослужиоци могу се причешћивати под обојим видовима, *а световни људи само*

ним видом, т. ј. и телом и крви Христовом. (sub utraque specie).

4. И мала се деца могу причешћивати ради освештења душе и тела благодаћу Христовом.

под једним т. ј. хљебом. (sub una specie).

4. Децу не треба пуштати на причес док не сазнаду важност тајне.

О тајни покајања.

Епитимије, ма да се сматрају по својој суштини казном; али, по значају свом та је казна рад поправке, лечење од греха очинским начином, казна у смислу оних речи апостолових: *εγογε λικνιτω* Господъ наказуетъ (евр. 12. 6).

Епитимије су казне, које мора издржати грешник за *удовлетворење правди божјој* за своје учињене грехове.

О тајни брака.

Ни иподђакону, ни ђакону, ни свештенику не дозвољава се да ступи у брак после рукоположења. Но ако ко жели и хоће да поступи у свештени чин, он се мора најпре да ожени, и тек после може бити рукоположен.

Ко год не да обећања, да *сеникад неће женити*, таквог не треба ни попити ни ђаконити.

О тајни елеосвећења.

1. У овој тајни, лечи се душа болесникова од грехова, а у исто време и тело од болести.

2. Тајна елеосвећења свршава се над онима који су јако оболели; у осталом, не треба чекати да болесник толико ослаби, да му пеостаје никакве наде да ће оздравити.

3. Уље — зејтин, освештавају свештеници, који и свршавају ову тајну.

1. Ова тајна приуготовљава верујуће *мирној смрти*.

2. Тајну ову треба свршавати само над онаким болесницима, који су *већ при смрти*, и за које је пужна утеха од страшне и ужасне смрти.

3. Уље — зејтин, треба да освешта *јепископ*.

Следују потписи чланова тог друштва.

Ово су дакле те главне разлике које деле источну и западну цркву. Њих у прва времена хришћанства не беше; то су „чеда раздора“ римске цркве. Треба знати, да су овоме новачењу криве честољубиве и горде папе римске, које, ради себичних целих *уведоше*

ове новости у римску цркву и одденише је од источне! Разлике доста замашне, удаљење грдно; дал ће ови сувремени покретачи те мисли успети да се цркве приближе једна другој, идемо да видимо. У овој важној ствари, наше је скромно мњење: да је дужан онај, вратити се на прави пут, који је по својој тврдоглавости хотимице залутао, При овом суђењу, ми завршујемо овај чланчић изреком светог Виценција Ларијског. „quod semper, quod ubique, quod ab omnibus creditum est — у шта су свагда, свуда, и сви веровали.

Ако тако буде, онда се тек можемо надати приближењу ових двеју цркава.

Ж. Јовичић

К њ и ж е в н о с т .

Изашла је ово дана и на продају изнета књижица под називом „*кратки иторички преглед Турског господарства над српским народом у 16 том веку, на јужном полу-острову*, изведена из многих историописних података, највише по г. Ч. Мијатовићу, од С. Обрадовића предс. окр. Суда у пензији. Она је штампана трошком фонда јепископа Јоаникија, па с тога може се сад добити јевтино, а на име за 3. гр. комад.

Књижица та има доста историчких података у којима је изведен зулум и насиље турско над потлаченим народом српским после косова па до 18² века, као и то, како су за сво то тужно време Срби опет одржали своју веру и своју народност благодарећи својим црквеним служитељима и учитељима. На страни 47-мој исте књижице, гди се решава питање: „*Шта одржа народност Српску у вери православној* — ево како писац вели: „да није било кренког постојанства, у свима грозним и насидственим тренутцима код свештенства српског, које је непрестано на мртвој стражи чувајући веру и народност стајало, зар би се данас чуло име српско? Зар би било једне искре православлa на јужном полуострову словенском? Неби — заиста неби! Не би било живе душе, која би у тим крајевима име Христа Спаситеља славила.. Па јесмо ли и колико смо се одужили овим браниоцима, овим спаситељима вере и народности наше? Метимо руку на срце па признајмо, да смо им много дужни и обвезани, па не само ми него и наше потомство...“

Књижица ова износи до четири штампана табака.

И С П Р А В К А .

У прошлом броју подкрала се штампарска погрешка, а на име: свештеник, који јавља о даровима учињенима цркви Стопањској, не зове се Мика Дињић, него **Минна Дуњић**.